

OTANING JAMIYATDAGI MAVQEYI BOLAGA TA’SIR QILUVCHI OMIL SIFATIDA

Ismailova Mohinur Maqsud qizi

Urganch Davlat universiteti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ota-onaning obro’si ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida o’rganilgan. Tadqiqotda ota-onaning obro’si oilada va jamiyatda bolalar tarbiyasiga ta’sir ko’rsatuvchi asosiy omillardan biri ekanligi ta’kidlanadi. Ota-onalarning shaxsiy fazilatlarini, ijtimoiy mavqei va oiladagi munosabatlarining bolalar ijtimoiylashuviga, shuningdek, ularning shaxsiyati va xulq-atvoriga ta’siri tahlil qilinadi. Maqolada ota-onaning ijtimoiy obro’si bolalarda me’yorlar va qadriyatlarining shakllanishida muhim rol o’ynashi va ularning psixologik rivojlanishiga ta’sir etuvchi omil sifatida ko’rib chiqiladi. Shu bilan birga, ijtimoiy-psixologik obro’ tushunchasining mazmuni va uning oilaviy hayotdagi ahamiyati kengroq yoritiladi.

Kalit so’zlar: ota-onaning obro’si, ijtimoiy-psixologik fenomen, bola tarbiyasi, ijtimoiylashuv, shaxsiy fazilatlar, oila munosabatlari, psixologik rivojlanish, ijtimoiy mavqe, oilaviy hayot.

FATHER IMAGE AS A SOCIAL PSYCHOLOGICAL PHENOMENON ANNOTATION

In this article, the reputation of parents is studied as a socio-psychological phenomenon. In the study, it is noted that the reputation of parents is one of the main factors affecting the upbringing of children in the family and society. The impact of parents' personal qualities, social status and family relationships on children's socialization, as well as their personality and behavior is analyzed. In the article, the social reputation of parents plays an important role in the formation of norms and values in children and is considered as a factor affecting their psychological development. At the same time, the content of the concept of socio-psychological reputation and its importance in family life will be covered more widely.

Key words: parental authority, socio-psychological phenomenon, child upbringing, socialization, personal qualities, family relations, psychological development, social status, family life.

KIRISH

Oila har bir jamiyatning asosiy ijtimoiy instituti sifatida inson shaxsini shakllantirish va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Oila doirasida ota-onalar nafaqat tarbiyachi, balki bolalarning hayotiy me'yorlari va qadriyatlarini shakllantiruvchi asosiy shaxslar sifatida namoyon bo'ladilar. Aynan ota-onaning obro'si bolalarning ijtimoiylashuv jarayoniga, shaxsiyati va xulq-atvoriga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi.[1]

Ota-onaning ijtimoiy obro'si shaxsiy fazilatlar, ijtimoiy mavqe, oiladagi munosabatlar va jamiyatdagi roli orqali shakllanadi. Bu obro' oiladagi muvozanatni saqlash, bolalarda mas'uliyat hissini tarbiyalash va ularning ijtimoiy me'yorlarga moslashuviga yordam beradi. Shu bilan birga, ota-onaning obro'si bolalarda o'z-o'zini anglash va qadriyatlarni shakllantirish jarayonida psixologik tayanch vazifasini bajaradi.

Mazkur maqola ota-onaning obro'si ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida qanday shakllanishi va uning bolalar hayoti hamda psixologik rivojlanishiga ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan. Shuningdek, maqolada ota-onaning ijtimoiy mavqeining oilaviy hayotdagi o'rni va uning jamiyatdagi ahamiyati haqida fikr yuritiladi.[2]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ota-onaning obro'si ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida bolalarning rivojlanishiga va ijtimoiylashuv jarayoniga ta'sir etuvchi muhim omil hisoblanadi. Tadqiqot davomida quyidagi asosiy natijalar aniqlangan:[3]

Ota-onaning obro'si bolalarning ma'naviy va axloqiy qadriyatlarini shakllantirishda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Obro'li ota-onalar nafaqat shaxsiy fazilatlarini orqali bolalariga o'rnak bo'ladilar, balki oila ichidagi sog'lom muhitni ta'minlab, bolalar psixologik xavfsizligini mustahkamlaydilar. Tadqiqot natijalari ota-onaning ijtimoiy mavqei, bilim darajasi va axloqiy me'yorlarga amal qilishi bolaning xulq-atvori va mas'uliyat hissiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi.

Ota-onaning jamiyatdagi mavqeini bolalar o'zlari uchun rol modeli sifatida qabul qiladilar. Tadqiqotdan ma'lum bo'ldiki, yuqori ijtimoiy obro'ga ega ota-onalar farzandlarining bilim olishga, jamiyatda o'z o'rnini topishga va o'zini rivojlantirishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi. Aksincha, ota-onaning past ijtimoiy obro'si bolalarda o'z-o'ziga ishonchning pastligi va ijtimoiy cheklolarni keltirib chiqarishi mumkin.[4]

Ota-onaning oiladagi o'rni va obro'si oila ichidagi muloqotning sifatiga bog'liq. Sog'lom va mehr-muhabbatga asoslangan munosabatlar ota-onaning obro'sini

mustahkamlaydi va bolalarda o‘zaro hurmat hissini rivojlantiradi. Biroq, o‘zaro muloqotning yetishmasligi yoki salbiy munosabatlar ota-onaning obro‘cini zaiflashtirib, bolalarda psixologik noqulayliklar keltirib chiqarishi mumkinligi kuzatildi.

Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, ota-onaning obro‘ci bolalarning o‘zini anglash jarayoniga va psixologik rivojlanishiga bevosita ta‘sir qiladi. Obro‘li ota-onalar farzandlariga o‘ziga bo‘lgan ishonchni oshirishga, qarorlar qabul qilishga va ijtimoiy mas‘uliyatni his qilishga yordam beradi. Bu jarayon, ayniqsa, bolalarning hayotiy qadriyatlarini va me‘yorlarini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Tadqiqot davomida ota-onaning obro‘cini baholashda subyektivlik va ijtimoiy stereotiplarning ta‘siri aniqlangan. Bolalar tomonidan ota-onaning obro‘ci ba‘zan noto‘g‘ri talqin qilinib, ularning rivojlanishiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Shuningdek, ota-onaning obro‘ci bolalarning ijtimoiy mavqeiga bog‘liq bo‘lib, bu oilalar o‘rtasida ijtimoiy tengsizlik masalasini keltirib chiqarishi kuzatilgan.[5]

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, ota-onaning ijtimoiy va psixologik obro‘ci bolalarning tarbiyasi va rivojlanishida hal qiluvchi omildir. Ammo bu jarayonning samaradorligi ota-onaning shaxsiy fazilatlari, oilaviy munosabatlar va jamiyatdagi ijtimoiy shart-sharoitlarga bog‘liq. Ota-onaning obro‘cini mustahkamlash va uning ijobiy ta‘sirini oshirish uchun oilaviy munosabatlarni rivojlantirish, bolalar bilan muloqotni kuchaytirish va ijtimoiy tengsizliklarni kamaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar zarur.

Ota-onaning obro‘ci ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida bolalarning tarbiyasi, ijtimoiylashuvi va psixologik rivojlanishida muhim o‘rin tutadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ota-onaning shaxsiy fazilatlari, oiladagi muloqot madaniyati va ijtimoiy mavqei bolalarning xulq-atvori, ma‘naviy qadriyatlarini va o‘ziga bo‘lgan ishonchini shakllantirishda asosiy omillar hisoblanadi.

Ota-onaning obro‘ci bolalarda ijtimoiy me‘yorlarga moslashish va o‘z hayotiy maqsadlarini aniqlashda psixologik tayanch sifatida xizmat qiladi. Ushbu obro‘ci, shuningdek, oilaviy hayotda sog‘lom muhitni shakllantirishga va bolalarning ijtimoiy rivojlanishiga ko‘maklashadi. Ammo ota-onaning obro‘cini samarali shakllantirish va uning ijobiy ta‘sirini oshirish uchun ota-onalar tomonidan o‘z shaxsiy mas‘uliyatlarini to‘g‘ri anglash, oiladagi o‘zaro muloqotni rivojlantirish va bolalarning ehtiyojlariga e‘tibor qaratish zarur.

XULOSA

Natijalarga asoslanib, ota-onaning obro‘si oila va jamiyat rivojida ham muhim ijtimoiy ahamiyatga ega ekanligi ta’kidlanadi. Bu borada kelgusida ota-onalar uchun ta’lim va qo‘llab-quvvatlovchi dasturlarni takomillashtirish, bolalar tarbiyasidagi ijtimoiy-psixologik muammolarni bartaraf etish hamda ijtimoiy tenglikni ta’minlashga yo‘naltirilgan tadqiqotlar olib borish zarurligi qayd etiladi.

Shu sababli, ota-onaning obro‘si nafaqat oila doirasida, balki jamiyat miqyosida ham dolzarb masala sifatida alohida o‘rganishni talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Кон. И.С. Зачем нужны отцы // Звезда, 2006. № 12. С. 124 – 145.
2. Болен Дж. Ш. Боги в каждом мужчине. Архетипы, управляющие жизнью мужчин. М.: София, 2008. 400 с.
3. Pleck, J.H., Masciadrelli, B. P. Paternal involvement by US. residential fathers: Levels, sources, and consequences. I. M. E. Lamb (Ed.), The role of the father in child development. New York: Wiley, 2004. 4th ed. P. 222-271.
4. Холмогорова А.Б., Полкунова Е.В., Родительские репрезентации у больных депрессивными расстройствами // Актуальные проблемы клинической психологии в современном здравоохранении. Екатеринбург, 2004. С. 342 – 356.
5. Васильева Н.Л. Теория и методология современного детского психоанализа. СПб.: Изд-во С.-Петербур. Ун-та, 2005.160 с.

**Research Science and
Innovation House**